

ADELPHI TERENTII

199

ACTA LVDIS FVNEBRIB. L. AIMILII
 PAVLI. Q. FABIO MAXIMO, P. CORNE-
 LIO AFRICANO AED. CVR. EGERE
 L. ATILIVS PRAENESTINVS, MI-
 NVTIVS PROTIMVS. MODOS FECIT
 FLACCVS CLAVD. TIBIIS SERRANIS.
 FACTA E GRAECA MENANDRV.
 LANICIO, M. CORNE-
 LIO COS.

PERSONAE

MITIO	senex,
DEMEA	senex,
SANNIO	leno,
AESCHINVS	adolescens,
SYRVS	seruus,
CTESIPHO	adolescens,
SOSTRATA	matrona,
CANTHARA	nutrix,
GETA	seruus,
HEGIO	senex,
DROMO	seruus.

o

c. SVL

DVos cum haberet Demea adolescentulos,
Dat Mitioni fratri adoptandum Aeschinum,
sed Ctesiphonem retinet. hunc citharistria
Lepore captum, sub duro ac tristi patre,
Frater celabat Aeschinus: famam quoque
Amoris in se transferebat: denique
Fiduciam lenoni eripuit. vitiauerat
Idem Aeschinus ciuem Atticam pauperulam,
Fidemq; dederat, hanc sibi uxorem fore.
Demea iurgare, & grauius ferre: mox tamen,
Vt ueritas patefacta est, ducit Aeschinus
Vitiatam, potitur Ctesiphonem citharistria,
Exorato suo patre duro Demea.

PROLOGVS

Est apologeticus, cum ad calumniatoris obrectationes respondeat. Nam aduersarij Terentium nunc furti accusabant, nunc auxilium Lelij, & Scipionis in scribendis fabulis obijciebant

Hocquam poeta sensit scripturam suam
Ab iniquis obseruari, & aduersarios
Rapere in peiorem partem, quam acturi sumus:

Indicio de se ipse erit: nos eritis indices,

Laudi ne an uicio duci factum oporteat.
 Synapthnescontes Diphili comœdia est.
 Eam Commorientes Plautus fecit fabulam.
 In græca adolescens est, qui lenoni eripit
 Meretricem, in prima fabula. eum Plautus locum
 Reliquit integrum: eum hic locum sumpsit sibi
 In adelphos, uerbum de uerbo expressum extulit.
 Eam nos acturi sumus nouam: pernoscite,
 Furtum ne factum existumetis, an locum
 Reprehensum, qui præteritus negligentia est.
 Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
 Eum adiutare, assidueq; una scribere,
 Quod illi maledictum uehemens existumant,
 Eam laudem hic ducit maxumam, cum illis placet.
 Qui uobis uniuersis, & populo placent,
 Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
 suo quisq; tempore usu est sine superbia.
 Dehinc ne expectetis argumentum fabule:
 Senes qui primi uenient, hi partem aperient,
 In agendo partem ostendent. facite, æquanimitas
 Vestra poetæ ad scribendum augeat industriam.

ACTVS PRIMI SCENAE PRIMAE
PERIOCHA I. C.

Solus senex Mitio fabulae argumentum explicat ipse in solitudine narrans ea de quibus poeta fabulam composuit. persona senis est lenis, accommodata & nimis benigna: idq; poeta significauit, cum facit hunc indulgentia & liberalitate propria quasi irretiri ac capi. omnia dicuntur grauitate & eleganter.

MITIO.

Iambici senarij.

Torax. non redijt hac nocte à cenà

Aeschinus,

Neque seruorum quisquam, qui
aduorsum ierant.Profecto hoc uere dicunt: si absis
ussiam,

Aut ubi si cesses, euenire ea satiu' est,

Quæ in te uxor dicit, & quæ in animo cogitat.

Irata, quàm illa, quæ parentes propitij.

Uxor, si cesses, aut te amare cogitat:

Aut tete amari, aut potare, aut animo obsequi,

Et tibi bene esse soli, cum sibi sit male.

Ego, quia non redijt filius, quæ cogito!

Quibù nunc sollicitor rebus? ne aut ille alserit,

Aut ussiam ceciderit, aut persregerit

Aliquid. uah, quæquã ne hominẽ in animo institueret,

Parare, quod sit carius, quàm ipse est sibi?

Atqui

Atqui ex me hic non natus est, sed ex fratre. is adeo
 Dissimili studio est. iam inde ab adolescentia
 Ego hanc clementem uitam urbanam, atque otium
 secutus sum: & quod fortunatum isti putant,
 Vxorem nunquam habui. ille contra, hæc omnia,
 Ruri agere uitam, semper parce, ac duriter
 se habere: uxorem duxit: nati filij
 Duo. inde ego hunc maiorem adoptavi mihi:
 Eduxi à paruulo, habui, amauit pro meo:
 In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
 Ille ut item contra me habeat, facio sedulo:
 Do, præmitto, non necesse habeo omnia
 Pro meo iure agere: postremo, alij clanculum
 Patres quæ faciunt, quæ fert adolescentia,
 Ea ne me celet, consuefecit filium:
 Nam qui mentiri, aut fallere insueuerit patrem, ~~aut~~
 Audebit, tanto magis audebit ceteros.
 Pudore, & liberalitate liberos
 Retinere, satius esse credo, quàm metu.
 Hæc fratri mecum non conueniunt, neque placent.
 Venit sepe ad me clamans, quid agis Mitio?
 Cur perdis adolescentem nobis? cur amat?
 Cur potat? cur tu his rebus sumptus suggeris?
 Vestitu nimium indulgis: nimium ineptus es.
 Nimium ipse durus est, præter æquomq; & bonum.
 Et errat longe mea quidem sententia,
 Qui imperium credat grauius esse, aut stabilius.

Vi quod fit, quàm, illud quod amicitia adiungitur,
 Mea est sic ratio, & sic animum induco meum.
 Malo coactus qui suum officium facit,
 Dum id rescitum iri credit, tantisper cauet:
 Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.
 Quem beneficio adiungas, ille ex animo facit.
 studet par referre, præsens, absensq; idem erit.
 Hoc patrium est, potius consuefacere filium,
 sua sponte recte facere, quàm alieno metu.
 Hoc pater, ac dominus interest. hoc qui nequit,
 Fateatur nescire imperare liberis.
 Sed est ne hic ipse, de quo agebam? & certe is est.
 Nescio quid tristem uideo. credo iam ut solet,
 Iurgabit. saluom te aduenire Demea,
 Gaudemus.

THESES ETHICAE

(officio

- 1 Patrum est anxia sollicitudo de filijs qui non sunt in
- 2 Zelotypia uxoris de absente marito multo uehementior sollicitudine patris de filio.
- 3 Urbanitas uitæ rusticæ anteferenda est.
- 4 Institutio puerorum sit liberalis & cum clementia morumq; ciuilitate.
- 5 Ciuilitas prodest ubiq; si quid siue foris siue domi contrahendum sit.

ACTVS PRIMI SCENAE II

PERIOCHA.

Iurgium est satis uehemens fratrum, sed Mitionis lenis

facit ne quid asperius dicatur, & contumeliosobstat
 D E M E A, M I T I O.

Iambici senarij.

H E M, opportune: te ipsum querito.
 Quid tristis es? D. rogas me, ubi nobis Aeschin
 nus

Siet, quid tristis ego sim? Mi. dixim' hoc fore?
 Quid is fecit? De. quid ile fecerit? quem neq; pu det
 Quidquam: neq; metuit quenquam: neq; legem putas
 Tenere se ullam. nam illa, quæ antehac facta sunt,
 Omitto: modo quid designavit? Mi. quidnam id est?
 De. Fores effregit, atq; in ædeis irruit
 Alien as: ipsum dominum, atque omnem familiam
 Multavit usque ad mortem: eripuit mulierem,
 Quam amabat: clamant omnes indignissime
 Factum esse. hoc aduenienti quot mihi Mitio
 Dixere? in ore est omni populo. deniq;
 si conferendum exemplum est, non fratrem uideat
 Rei dare operam, ruri esse parcum ac sobrium?
 Nullum huius simile factum? hæc cum illi Mitio
 Dico, tibi dico. tu illum corrumpi sinis.
 Mi. Homine imperito nunquam quidquam iniustius,
 Qui, nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.
 D. Quorsum istuc? M. quia tu Demea hæc male iudicas.
 Non est flagitium, mihi crede, adolescentulum
 Scortari, neq; potare, non est, neque fores
 Effringere. hæc si neq; ego, neque tu fecimus,

Non siuit egestas facere nos. tu nunc tibi
 Id laudi ducis, quod tum fecisti inopia.
 Iniurium est: nam si esset unde id fieret,
 Faceremus: & tu illum tuum, si esses homo,
 Simeres nunc facere, dum per ætatem licet,
 Potius quàm, ubi te expectatum eiecisset foras,
 Alieniori ætate post faceret tamen.
 De. Pro Iupiter, rediges tu homo me ad insaniam.
 Non est flagitium facere hæc adolescentulum? M. ah,
 Ausculta, ne me obtundas de hac re sæpius.
 Tuum filium dedisti adoptandum mihi:
 Is meus est factus: si quid peccat Demea,
 Mihi peccat: ego illi maximam partem feram.
 Obsonat, potat, olet unguenta de meo.
 Amat? dabitur à me argentum, ubi erit commodum,
 Vbi non erit fortasse excludetur foras.
 Fores effregit? restituentur. discidit
 Vestem? resarcietur. est, dijs gratia,
 Et unde hæc fiant, & adhuc non molesta sunt.
 Postremo aut de sine, aut cedo quemuis arbitrum:
 Te plura in hac re peccare ostendam. De. hei mihi.
 Pater esse disce ab alijs, qui uere sciunt.
 Mi. Natura tu illi pater es, consilijs ego.
 De. Tun' consulis quidquam? Mi. ah, si pergis, abiero.
 De. Siccinne agis? Mi. an ego toties de eadem re audia?
 De. curæ est mihi. M. & mihi curæ est: uerunt Demea
 Curemus æquam uterq; partem, tu alterum,

Ego item alterum: nam ambos curare, propemodum
 Reposcere illum est, quem dedisti. De. ah Mitio.
 M. mihi sic uidetur. D. quid istuc? tibi sic istuc placeat
 Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.
 Iam si uerbum unum posthac. Mi. rursum Demea
 Irascere? De. an non credis? repeton' quem dedi?
 Aegre est. alienus non sum. si ob sto: hem desino.
 Vnum uis curem: curo: & est dijs gratia,
 Cum ita, ut uolo, est: iste tuus ipse sentiet
 Posterius: nolo in illum grauius dicere.
 Mi. Nec nihil, neque omnia haec sunt, quae dicit: tamen
 Non nihil molesta haec sunt mihi: sed ostendere,
 Me aegre pati, illi nolui: nam ita est homo:
 cum placo, aduorsor sedulo, & deterreo,
 Tamen humane uix patitur: uerum si augeam,
 Aut etiam adiutor sim eius iracundiae,
 Insaniam profecto cum illo. et si Aeschinus
 Non nullam in hac re nobis facit iniuriam.
 Quam hic non amauit meretricem? aut cui non dedit
 Aliquid? postremo nuper (credo iam omnium
 Tadebat) dixit uelle uxorem ducere.
 sperabam iam deseruisse adolescentiam:
 Gaudebam. ecce autem de integro: nisi, quidquid est,
 Volo scire, atq; hominem conuenire, si apud forū est.

THESES ETHICAE. I. VV.

I Vita aspera & morosa laudi non ducitur, qualis
 in Demea depingitur.

2 Ut percinatia in corrigendis delictis uituperatur, ita et nimia ad condonandum facilitas.

3 Violenta ingenia cuncta ui esse agenda constituunt.

ACTVS SECVNDI SCENAE I
PERIOCHA I. C.

Hic est motus in fabula uehementior. gemina autem argumentum et hac in parte qua adolescentes comprehenduntur. Rixa est et certamen et rapina in hac scena. Adolescentis persona, elata, contentrix, incogitans. Serui huius uoluntati subseruiens persona actiuosa, sed muta. Lenonis thrasydilos et futilis.

sannio, Aeschinus.

Trochaici et iambici octonarij, et unus quaternarius.

Obscuro, populares ferte misero, atque innocenti
auxilium:

subuenite inopi. Ae. otiose, nunc iam illico hic consiste

Quid respectas? nihil periculi est in unquam, dum ego
aderem, hic te

Tanget. Sa. ego istam inuiti omnibus.

Ae. Quanquam est sceleratus, non committet hodie unquam iterum ut uapulet.

Sa. Audi Aeschine, ne ignarum fuisse te dicas morum meum.

Ego leno sum. Ae. scio. sa. at ita, ut usquam fuit fide
quosquam optima

Tu quod te posterius purges, nolle hanc iniuriam mihi
 factam esse, huius non faciam. crede hoc, ego meum ius
 persequar: (ceris,

Neque tu uerbis solues unquam, quod re mihi male factum
 Noui ego uestra hanc: nollem factum: dabitur iusiuran-
 dum, esse te

Indignum iniuria hac, indignis cum egomet sim accesa-
 ptus modis.

Ae. Abi praestrenue, ac fores aperi. sa. ceterum hoc ni-
 hil facis.

Ae. Intro nunc iam. Sa. at enim non sinam. Ae. accede
 illuc Parmeno,

Nimum abiisti istoc, hic propter hunc assiste. hem, sic
 uolo,

caue nunc iam oculos a meis oculis quoquam dimo-
 ueas tuos,

Ne mora sit, si innuerim, quin pugnus continuo in ma-
 la hereat.

sa. Istuc uolo ergo ipsum experiri. Ae. hem serua. co-
 mitte mulierem.

Sa. O facinum indignum. Ae. geminabit, nisi caues. Sa.
 hei misero mihi.

Ae. Non innueram: uerum in istam partem potius peo-
 cato tamen:

Inunc iam. Sa. quid hoc rei est? regnum ne Aeschine
 hic tu possides?

Ae. Si possiderem, ornatus esses ex tuis uirtutibus.

Sa. Quid

Sa. Quid tibi rei mecum est? Ae. nihil, s. quid? noſtin
qui ſim? Ae. non deſidero.

Sa. Tetigin' tui quidquam? Ae. ſi attigiſſes, ferres inſor
tunium.

Sa. Qui tibi magis licet meam habere, pro qua ego ar
gentum dedi?

Reſponde. Ae. ante ædeis non feciſſe erit meliù hic
conuicium:

Nã ſi moleſtus pergis eſſe, iam intro arripere, atq; ibi
Vſq; ad necem operiere loris. S. loris liber? Ae. ſic erit.

Sa. O hominem impurum, hiccine libertatem aiunt æ
quam eſſe omnibus?

Ae. Si ſatis iam debacchatus es leno, audi ſi uis nunc
iam.

Sa. Egon' debacchatus ſum in te, an tu in me? Ae. omiſſe
te iſta, atq; ad rem redi.

Sa. Quam rem? quò redeam? Ae. iamne me uis dicere,
quod ad te attinet?

Sa. cupio, modo æqui aliquid. Ae. uah, leno iniqua me
non uolt loqui.

Sa. Leno ſum, fateor, pernicies communis adoleſcens
tium,

Periurus, peſtis: tamen tibi à me nulla eſt orta iniuria

Ae. Nam hercle etiam id reſtat. Sa. illuc queſo redi,
quò cœpiſti, Aeſchine.

Ae. Minis uiginti tu illam emiſti, quæ res tibi uortat
male:

Argenti tantum tibi dabitur. Sa. quid si ego illam non
lo uendere,

coges me? Ae. minime. Sa. nanq; id metui. Ae. neq; uen-
dendam censeo,

Quæ libera est: nam ego illam liberali assero causa
manu.

Nunc uide utrum uis, argentum accipere, an causam
meditari tuam.

Delibera hoc, dum ego redeo, leno. Sa. pro supreme Iu-
piter:

Minime miror, qui insanire occipiunt ex iniuria.

Domo me eripuit, uerberauit: me inuito abduxit meã
Homini misero plus quingentos colaphos infregit
mibi.

Ob malefacta hæc tantidem emptam postulat sibi tra-
dier.

Verum enim, quando bene promeruit, fiat: suum ius
postulat.

Age iam cupio, modo si argentum reddat: sed ego hæc
hariolor.

Vbi me dixero dare tanti, teste is faciet illico,

Vendidisse me: de argento somnium: mox cras redi.

Id quoq; possum ferre, si modo reddat: quanquam in-
iurium est.

Verum cogito id, quod res est. quando eum questum
occeperis,

Accipiunda, & musitanda iniuria adolescentium est.
sed

Sed nemo dabit frustra egomet mecum has rationes
deputo.

THESES ETHICAE.

1 In Aeschino quidem est exemplum diuitis, iniuri-
rij & præpotentis in pauperem, quem uarijs modis
exagitat.

2 In Lenone autem est contumeliosi, atque in sua
perniciem contumacis.

3 Honestorum autem est potius iniuriam propa-
sare, quàm inferre.

ACTVS II SCENAE II

S

PERIOCHA I. C.

Colloquium syri & Lenonis. Syrus subdolu-
s ueterator. sannio leuis & nihili.

syrus, Sannio.

Iambici octonarij.

T Ace, egomet conueniam iam ipsum: cupide
cipiat saxo, atque etiam

Vene dicat secum esse actum. quid istuc Sannio est,
quod te audio

Cum hero nescio quid concertasse? Sa. nunquam uide
iniquius

Concertationem comparatam, quàm quæ hodie inter
nos fuit.

Ego uapulando, ille uerberando, usque ambo desisti
sumus.

Sy. Tua culpa. Sa. quid agerem? Sy. adolescenti more
gestum

gestum oportuit.

Sa. Qui potui melius? quin hodie usque os præbui.

Sy. age, scis quid loquar?

Pecuniam in loco negligere, maximum interdum est
lucrum. Sa. hui.

Sy. Metuisti, si nunc de tuo iure concessisses paululum,
Atque adolescenti esses morigeratus, hominum homo
stultissime,

Ne non tibi istuc fœneraret? Sa. ego spem pretio non
emo.

Sy. Nunquam rem facies: abi, nescis inescare homines
Sannio.

Sa. Credo istuc melius esse: uerum ego nunquam adeo
astutus fui,

Quin, quicquid possem, mallem auferre potius in præ
sentia.

Sy. Age, noui tuum animum: quasi quidquam tibi sine
uiginti minæ,

Dum huic obsequare: præterea autem te aiunt profici
cisci Cyprum. Sa. hem.

Sy. Coemisse hinc, quæ illuc ueheres, multa: nauem cõ
ductam: hoc scio,

Animus tibi pendet: ubi illinc, spero, redieris, tamen
hoc ages.

Sa. Nusquam pedem. perij hercle: hac illi spe hoc in cepe
runt. sy. timet:

Uneci scrupulum homini. Sa o scelera, illuc uide.

ADELPHI

Ut in ipso articulo oppressit. emptæ mulieres
 Complures, & item hinc alia, quæ porto Cyprum.
 Ni eò ad mercatum uenio, damnum maximum est.
 Nunc si hoc omittam, ubi illinc rediero, actum agam.
 Nihil est, refrixerit res. nunc demum uenis?
 Cur passus? ubi eras? ut sit satius perdere,
 Quàm aut hic nunc manere tam diu, aut tum persequi.
 S. Iamne enumerasti, quod ad te rediturum putes?
 Sa. Hoccine illo dignum est, hoccine incipere Aeschio-
 num?

Per oppressionem ut hanc mi eripere postulet?
 Sy. Labascit. unum hoc habeo: uide si satis placet:
 Potius, quàm uenias in periculum sannio,
 serues ne, an perdas totum, diuiduum face.
 Minas decem corradet alicunde. sa. hei mihi,
 Etiam de sorte nunc uenio in dubium miser.
 Pudet nihil: omnes dentes labefecit mihi:
 Præterea colophis tuber est totum caput.
 Etiam insuper defrudet? nusquam abeo. Sy. ut lubet.
 Nunquid uis, quin abeam? sa. imo hercle hoc que-
 Syre,

Ut ut hæc sunt facta, potius quàm lites sequar,
 Meum mihi reddat, saltem quanti emptæ est. syre,
 scio te non usum ante hac amicitia mea:
 Memorem me dices esse, & gratum. sy. sedulo
 Faciam: sed ctesiphonem uideo. lætus est
 De amica. sa. quid, quod te oro? sy. paulisper mane.

Thefes

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Exemplum est duorum sceleratorum hominum, qui sese inuicem fallere conantur.
- 2 Lenones nō tanti colaphos faciūt, quāti pecuniā.
- 3 Hic perspicitur ut clauus clauum trudit, ita & dolus dolum.

ACTVS SECVNDI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Aduenit Ctesipho potitum amoribus suis, quos frater ipsi confecerat, quem cupidus adolescens mirifice laudat. Ethos est ob successum exultans.

CTESIPHO, SYRVS.

Iambici octonarij.

Abs quibus homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas:

Verum enimvero id demum iuuat, si, quem aequom est benefacere, is facit.

O frater frater, qd ego nūc te laudē? satis certo scio:

Nunquam ita magnifice quidquam dicam, id uirtus quin superet tua:

Itaque unam hanc rem me habere praeter alios praecipuam arbitror, (principem.

Fratrem homini nemini esse primarum artium magi

SY. O Ctesipho. C. o Syre, Aeschinus ubi est? S. ellum, te expectat domi. C. hem.

SY. Quid est? C. quid sit illius opera Syre nunc uiuos

P festia

festiuum caput:

Omnia qui sibi post putarit esse præ meo commodo,
Maledicta famam, meum amorem, & peccatum in se
transtulit,

Nil pote supra. sed quisnam foris crepuit? S. mane,
ipse exit foras.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Fratrum coniunctio & beneficentia est proxima,
eorumq; concordia est res suauissima.
- 2 Gaudent adolescētes amatorculi commodo, quod
est sæpe incommodum.
- 3 Beneficium sæpe iudicatur, quod est maleficium.
Ctesipho enim loco maximi beneficij ducit puellam
à fratre ereptam sibi donari. Egregia scilicet laus
est amatoris iuxta affectum suum iudicantis.

ACTVS SECVNDI SCENAE IIII

PERIOCHA I. C.

Fratrum congressus & sermones familiares, ab-
soluitur Leno, & ad suos amores se confert Ctesis-
pho, in solam uoluptatis spem intentus. Ethos Aeschi-
ni, feroculum & superbiens & confidens. Ctesiphon-
is cupidum & timidum. Serui dolosum: Lenonis au-
rum.

AESCHINVS, SANNIO,
CTESIPHO, SYRVS.

Eiusdem generis.

Vbi ille est sacrilegus? Sa. men' quærit? nunc
quid nam effert? occidi:

Nil uideo. Ae. ehem, opportune, te ipsum quærito:
quid fit Ctesipho?

In tuto est omnis res: omitte uero tristitiam tuam.

C. Ego illam facile uero omitto, qui quidem te habe
am fratrem.

O mi germane, ah uereor coram in os te laudare amo
plius,

Ne id assentandi magis, quàm quòd habeam gratum,
facere existumes.

Ae. Age inepte, quasi nunc nō norimus nos inter nos
Ctesipho.

Sed hoc mihi dolet, nos pene sero scisse, & pene in
eum locum

Rediisse, ut, si omnes cuperent, nihil tibi possent au
xiliarier.

Ct. Pudebat. Ae. ah, stultitia est istæc, non pudor, tam
ob paruolam

Rem pene ex patria. turpe dictu. deos quaeso ut istæc
prohibeant.

Ct. Peccaui. Ae. quid ait tandem nobis Sannio? Sy. iam
mitis est.

Ae. Ego ad forum ibo, ut hunc absoluam: tu intro ad
illam Ctesipho.

Sa. Syre insta. Sy. eamus: nanque hic properat in Cy
prum. Sa. ne tam quidem,

Quāuis etiā maneo otiosus hic. S. reddetur, ne time.

Sa. At ut omne reddat. Sy. omne reddet, tace modo, ac sequere hac. SA. sequor.

Ct. Heus heus Syre. Sy. hem quid est? Ct. obsecro hercle hominem istum impurissimum

Quam primum absoluitote, ne, si magis iritatus fiet Aliquà ad patrem hoc permanet, atque ego tunc perpetuo perierim.

Sy. Non fiet: bono animo esto. tu cum illa te intus oblecta interim,

Et lectulos iube sterni nobis, & parari cetera.

Ego iam transacta re conuortam me domum cum obsonio.

Ct. Ita quaeso: quando hoc bene successit, hilarè hunc sumamus diem.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Lenocinium est pecuniae aucupium ex scortorum uenundatione.
- 2 In tuto rem esse arbitrantur, uoti sui compotes amatores.
- 3 Fraternalis congressus & colloquium non sit assentatorium, sed gratum & candidum.
- 4 Occasio in rerum desiderio non est neglegenda.

ACTVS TERTII SCENAE I

PERIOCHA I. C.

Ad epitasin tendit fabula, producuntur mulieres ad cognoscendum factum Aeschini: In quo erratur quidem, sed hinc omnes in fabula turbæ oriuntur.

Sostra

SOSTRATA CANTHARA.

Iambici & trochaici octonarij.

*B*secro mea tu nutrix, quid nunc fiet? *ca.*
quid fiet, rogas?

*Recte ad eum spero. S. modo dolores mea tu
occiunt primulum.*

*Iam nunc times, quasi nunquam ad fueris, nunquam
tute pepereris.*

*S. Miseram me, neminem habeo, sola sumus: Geta autem
hic non adest;*

*Nec habeo quem ad obstetricem mittam, nec qui accersat
Aeschinum.*

*c. Polis quidem iam hic ad erit: nam nunquam unum
intermittit diem,*

*Quin semper ueniat. S. solus mearum miseriarum est
remedium.*

*c. E re natae melius fieri haud potuit, quam factum
est hera:*

*Oblatum quando uitium est, quod ad illum attinet po-
tissimum,*

*Talem, tali genere, tali animo, natum ex tanta fami-
lia.*

S. Ita pol est, ut dicis: saluus nobis, deos queso, ut fiet.

THESES ETHICAE

I. VV.

1 Storga physica est, quoties matres liberorum suo-
rum uicia celant.

2 Contumeliae illatae à fastuosis & nobilibus non

tam graues iudicantur, quam ab humilibus & gregarijs.

ACTVS TERTII SCENAE II

PERIOCHA I. C.

Seruuli indicium de Aeschino quem uiderat à Leone fidicinam abducere. Quo nuntio timore completur Sostrata. Cuius persona est perturbata uariè, subito tanti mali indicio territæ. Serui ethos simplex, & fidele, perculsum.

GETA, SOSTRATA, CANTHARA.

Eiusdem generis, inserto uno quaternario.

Nunc illud est, quod, si omnes omnia sua consilia conferant,

Atque huic malo salutem quærant, auxiliij nihil afferant,

*Quod mihiq; heræq; filiaq; herili est. uæ misero mihi
Tot res repente circumuallât, unde emergi nō potest
Vis, egestas, iniustitia, solitudo, infamia.*

Hocine seclum? o scelera, o genera sacrilega, o hominem impium.

*S. Me miseram, quidnam est, quod sic uideo timidum
& properantem Getam?*

*G. Quem neque fides, neque iusiurandum, neque ulla
misericordia*

*Repressit, neque reflexit, neque quod partus instabat
prope,*

Cui misere indigne per uim uitium obtulerat. S. non
intellego

Satis, que loquatur. Ca. propius obsecro accedamus
Sostrata. G. ah,

Me miserum, uix sum compos animi: ita ardeo iracun-
dia.

Nihil est, quod malim, quam illam totam familiam
mibi obuiam

Dari, ut iram hanc in eos euomam omnem, dum egri-
tudo hæc est recens:

Satis mihi id habeam supplicij, dum illos ulciscar mo-
do.

Seni animam primum extinguerem ipsi, qui illud pro-
duxit scelus:

Tum autem Syrum impulsorem, uah, quibus illum la-
cerarem modis.

Sublimem medium arriperem, & capite primum in
terram statuerem,

Vt cerebro dispergat uiam:

Adolescenti ipsi oculos eriperem, post hæc præcipie-
tem darem:

Ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem, & pro-
sternerem.

Sed cesso hoc malo heram impertiri propere? S. reuo-
cemus. Geta. G. hem,

Quisquis es, sine me. S. ego sum Sostrata. G. ubi ea est?
te ipsam quærito:

Te expecto: oppido opportune te obtulisti mi obuiam

Hera. S. quid est? quid trepidas? G. hei mihi. S. quid festinas mi Geta?

Animum recipe. G. prorsu'. S. quid istuc prorsus ergo est? G. perijmus:

Actum est. S. eloquere obsecro, quid fiet. Ge. iam. So. quid iam Geta?

G. Aeschinus. S. quid ergo is? G. alienu' est à nostra familia. So. hem,

Perij, quare? Ge. amare occepit aliam. So. uæ misera mihi.

Ge. Neque id occulte fert: à lenone ipsus eripuit palmam.

So. Satin' hoc certo? G. certe, hisce oculis egomet uidi Sostrata. S. ah,

Me miseram, quid credas iam? aut cui credas? nostrum ne Aeschinum,

Nostram uitam omnium, in quo nostræ spes, opesq; omnes sitæ erant,

Qui sine hac iurabat se unum nunquã uicturum diè,

Qui in suo gremio positurum puerum dicebat, patrem ita

Obsecraturum, ut liceret hanc uxorem ducere.

G. Hera, lacrimas mitte, ac potius, quod ad hanc rem opu' porro est, prospice.

Patiamur ne, an narremus cuiquam? C. au, au mi homo, sanu' n' es?

An hoc proferendum tibi usquam esse uidetur? G. mihi quidem non placet,

Jam primum, illum alieno animo à nobis esse, res ipsa
indicat.

Nunc si hoc palam proferemus, ille inficias ibit, sat
scio;

Tua fama, & gnatae uita in dubium ueniet. tum si ma-
xime

Fateatur, cum amet aliam, non est utile hanc illi dari.

Quapropter quoquo pacto tacito est opus. S. ah mini-
me gentium:

Non faciam. Ge. quid agis? S. proferam. G. hem, mea
Sostrata uide quam rem agas.

So. Peiore res loco esse non potest, quam in hoc, quo
nunc sita est.

Primum indotata est: tum præterea, quæ secunda ei
dos erat,

Perijt: pro uirgine dari nuptum non potest: hoc relli-
quom est,

Si inficias ibit, testis mecum est annulus, quem amise-
rat.

Postremo, quando ego conscia mi sum, à me culpam
hanc procul esse, nec

Pretium, neque rem ullam intercesse illa aut me in-
dignam, experiar Geta.

G. Quid istuc? accedo, ut melius dicas. S. tu, quantum
potes, abi,

Atque Hegioni cognato huius rem omnem narrato
ordine. (ume.

Nam is nostro Simulo fuit summus, & nos coluit ma-

Ge. Nam hercle alius nemo respicit nos. So. propere
tu mea Canthara,
Curre, obstetricem accerse, ut, cum opus sit, ne in mo-
ra nobis fiet.

THESES ETHICAE.

- 1 Serui fidelis, utpote de familia nimis solliciti ex-
emplum est.
- 2 Intempestiua benevolentia & industria saepe ma-
gis obest quam prodest.
- 3 Mores irati nihil sibi temperantis exprimit.

ACTVS TERTII SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Reducitur Demea ad epitasin. Quae ut fiat magis
turbulenta, eluditur cura & obseruatio senis.

DEMEA.

Iambici senarij.

Disperij: Ctesiphonem audiui filium
Vna affuisse in raptione cum Aeschino.
Id misero restat mihi mali, si illum potest,
Qui alicuius rei est, etiam eum ad nequitiam abducere
Vbi ego illum quæram? credo abductum in ganeum
Aliquò. persuasit ille impurus, sat scio.
Sed eccum ire Syrum uideo: hinc scibo iam, ubi fiet.
Atque hercle hic de grege illo est: si me senserit
Eum quæritare, nunquam dicet carnufex.
Non ostendam me id uelle.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 suspitio leuis est saepe magni cruciatus causa.

Solici

2 Solliciti sunt parentes, ne liberi per alios sedulo
cantur.

ACTVS TERTII SCENAE IIII

PERIOCHA.

A seruo nequam Demea deridetur. Ethos huius
plane simile in sui ipsius laudatione: sed Syrus est &
fallax & nugator & dissimulator.

SYRVS, DEMEA.

Eiusdem generis.

Omnem rem modo seni,
Quo pacto haberet, enarramus ordine.
Nil quidquam uidi letius. De. pro Iupiter,
Hominis stultitiam. Sy. collaudauit filium:
Mibi, qui dedissem consilium, egit gratias.
De. Disrumpor. Sy. argentum adnumerauit illic:
Dedit praeterea in sumptum dimidium minae:
Id distributum sane est ex sententia. De. hem,
Huic mandes, si quid recte curatum uelis.
Sy. Hem Demea, haud aspexeram te: quid agitur?
De. Quid agatur? uostram nequeo mirari satis
Rationem. Sy. est hercle inepta, ne dicam dolo, atque
Absurda. pisces ceteros purga Dromo:
Congrum istum maximum in aqua finito ludere
Paulisper: ubi ego uenero, exossabitur:
Prius nolo. De. haecine flagitia? Sy. mihi quidem non
placent:
Et clamo saepe. salsamenta haec Stephanio
Fac macerentur pulchre. De. diu uostram fidem,

Vtriusque

Vtrum studio ne id sibi habet, an laudi putæ
 Fore, si perdidit gnatum? u. e. misero mihi,
 Videre uideor iam diem illum, cum hinc egens
 Profugiet aliquo militatum. Sy. o Demea,
 Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est,
 Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt,
 Prospicere. De. quid? istæc iam penes uos psaltria est?
 Sy. Ellam intus. De. eho, an domi est habiturus? Sy.
 credo, ut est

Dementia. De. hæccine fieri flagitia? Sy. inepta lenitas

Patris, & facilitas praua. De. fratris me quidem
 Pudet, pigetq;. Sy. nimium inter uos Demea, ac
 Non, quia ades præsens, dico hoc, pernimum interest
 Tu, quantus quantus, nihil nisi sapientia es:
 Ille futili, somnium. sineres uero illum tuum
 Facere hæc? De. sinerem illum? aut non sex totis mensibus

Prius olfecissem, quàm ille quidquam cœperet?
 Sy. Vigilantiam tuam tu mihi narras? De. sic fiet
 Modo, ut nunc est. Sy. ut quisque suum uolt esse, ita
 est.

De. Quid eum? uidistin' hodie? Sy. tuum ne filium?
 (Abigam hunc rus) iam dudum aliquid ruri agere arabitror.

De. Sati' scis ibi eum esse? Sy. oh, qui egomet produxi
 De. optume est.

Metui, ne hæreret hic, Sy. atque iratum admodum.

De.

De. Quid autem? Sy. adortus iurgio fratrem apud so-
rum

De psaltria istac. De. ain' uero? Sy. uah, nil reticuit:

Nam, ut numerabatur forte argentum, interuenit

Homo de improviso, cœpit clamare, Aeschine

Hæcine flagitia facere te? hæc te admittere

Indigna genere nostro? De. oh, lacrumo gaudio.

Sy. Non tu hoc argentum perdis, sed uitam tuam.

De. Saluos sit. spero, est similis maiorum suum. S. hui.

De. Syre, præceptorum plenus istorum ille. Sy. phi,

Domi habuit, unde disceret. De. fit sedulo:

Nil prætermitto: consuefacio: denique

Inspicere, tanquam in speculum, in uitas omnium

Iubeo, atque ex alijs sumere exemplum sibi.

Hoc facito. Sy. recte sane. De. hoc fugito. Sy. callide.

De. Hoc laudi est. Sy. istæc res est. De. hoc uitio datur

S. Probissume. D. porro autē. Sy. non hercle otium est

Nunc mihi auscultandi: pisces ex sententia

Nactus sum: hi mihi ne corrumpantur, cautio est:

Nam id nobis tam flagitium est, quàm illa Demea

Non facere uobis, quæ modo dixti: & quod queo,

Conseruis ad eundem istunc præcipio modum.

Hoc falsum est, hoc adustum est, hoc lautum est parū:

Illud recte, iterum sic memento: sedulo

Moneo, quæ possum pro mea sapientia:

Postremo, tanquam in speculum, in patinas Demea

Inspicere iubeo, & moneo quid facto usu sit.

Neptahac esse, nos quæ facimus, sentio:

Verum

Verum quid facias? ut homo est, ita morem geras.
 Nunquid uis? De. mentem uobis meliorem dari.
 S. Tu rus abis hinc? D. recte. S. nam quid tu hic agas,
 Vbi, si quid bene præcipias, nemo obtemperat?
 De. Ego uero hinc abeo, quando is, quamobrem huc
 ueneram,

Rus abiit: illum curo unum: ille ad me attinet:
 Quando ita uolt frater, de istoc ipse uiderit.
 Sed quis illic est, procul quæ uideo? est ne hic Hegio
 Tribulis noster? si satis cerno, hercle is est.
 Uah, homo amicu' nobis iam inde à puero. dii boni,
 Næ illiusmodi iam magna nobis ciuium
 Penuria est. antiqua homo uirtute, ac fide.
 Haud cito mali quid ortum ex hoc sit publice.
 Quam gaudeo, ubi etiam huius generis reliquias
 Restare uideo. uah, uiuere etiam nunc lubet.
 Opperiar hominem hic, ut salutem, & conloquar.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Serui hostes sunt, maxime quando Gnathones esse incipiunt.
- 2 Serui prudentiores fere heris suis finguntur.
- 3 Laudati uel à Gnathonibus mire sibi placent.
- 4 Seruorum edacium animus est in patinis.

ACTVS TERTII SCENAE V
PERIOCHA.

Indicatum sibi factum Aeschini Hegio ad patrem
 Ællius Demeam defert, cum graui quærela & postula
 tione

stone. Et est insertum pathos parturientis mulierculæ. Ethos Hegionis rectum ac honestum: Demeæ percussum. Exemplum in hac scena frustrationis quotidianæ. Nam Demea qui restitisset in cupiditate iucundi colloquij, quàm fallitur opinione sua, cū maxima tristitia illi offeratur.

HEGIO, GETA, DEMEA, PAMPHILA
Eiusdem generis.

PRo dij immortales, facinus indignum. Geta
Quid narras? Ge. sic est factum. He. ex illan'
familia

Tam illiberale facinus esse ortum? o Aeschine
Pol haud paternum istuc dedisti. De. uidelicet
De psaltria hac audiuit: id illi nunc dolet
Alieno: pater is nihili pendit: hei mihi,
Vtinam hic prope adesset alicubi, atque audiret hæc.
He. Ni facient quæ illos æquom est, haud sic auferent
Ge. In te spes omnis Hegio nobis sita est:
Te solum habemus: tu es patronus, tu parens:
Ille tibi moriens nos commendauit senex.
Si deseris tu, perijmus. He. caue dixeris:
Nec faciam, neque me satis pie posse arbitror.
De. Adibo. saluere Hegionem plurimum
Iubeo. He. te quærebam ipsum, salue Demea.
De. Quid autem? He. maior filius tuus Aeschinus,
Quem fratri adoptandum dedisti, neque boni,
Neque liberalis functus officium uiri est.

De.

De. Quid istuc? He. nostrum amicum noras Simulum,
atque

Aequalem? De. quid ni? He. filiam eius uirginem
Vitauit. De. hem. He. mane, nondum audisti Demea.
Quod est grauisimum. De. an quidquam est etiam
amplius?

He. Vero amplius: nam hoc quidem ferundum aliquo
modo est:

Persuasit nox, amor, uinum, adolescentia:

Humanum est. ubi scit factum, ad matrem uirginis

Venit ipse ultro, lacrumans, orans, obsecrans,

Fidem dans, iurans se illam ducturum domum.

Ignotum est, tacitum est, creditum est. uirgo ex eo

Compressu grauida facta est: mensi hic decimus est:

Ille bonus uir nobis psaltriam, si dijs placet,

Parauit, quicum uiuat, illam deserat.

De. Pro certon' tu istaec dicis? He. mater uirginis

In medio est, ipsa uirgo, res ipsa: hic Geta

Præterea, ut captus est seruolorum, non malus,

Neque iners, alit illas, solus omnem familiam

Sustentat: hunc abduce, uinci: quære rem.

Ge. Imo hercle extorque, nisi ita factum est Demea:

Postremo non negabit coram ipso: cedo.

De. Pudet: nec, quid agam, neque quid huic respon-
deam,

Scio. Pam. miseram me, differor doloribus.

Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro. He. hem.

Numnã illa quæso parturit? G. certe Hegio. He. hem,

illæ

Illec fidem nunc uostram implorat Demea:
 Quod uos ius cogit, id uoluntate impetret.
 Hec primum ut fiant, deos quaeso, ut uobis decet.
 Sin aliter animus uoster est, ego Demea
 Summa ui defendam hanc atque illum mortuum.
 Cognatus mihi erat: una à pueris paruoli
 Sumus e ducti: una semper militiae, & domi
 Fuimus: paupertatem una pertulimus grauem.
 Quapropter nitar, faciam, experiar, denique
 Animam relinquam potius, quàm illas deseram.
 Quid mihi respondes? De. fratrem cõueniam Hegio:
 Is quod mihi de hac re dederit consilium, id sequar.
 He. Sed Demea hoc tu facito cum animo cogites,
 Quàm uos facillime agitis, quàm estis maxume
 Potentes, dites, fortunati, nobiles,
 Tam maxume uos æquo animo æqua noscere
 Oportet, si uos uoltis perhiberi probos.
 De. Redito: fient, quæ fieri æquom est, omnia.
 He. Decet te facere: Geta duc me intro ad Sostratam.
 De. Non me indicente hæc fiunt: utinã hoc sit modo
 Defunctum: uerum nimia illæc licentia
 Profecto euadet in aliquod magnum malum.
 Ibo, ac requiram fratrem, ut in eum hæc euomam.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Errantes multis doloribus afficiuntur.
- 2 Fidi & sinceri patroni hic est exemplum.
- 3 Amicorum æqualium mutua debet esse opera, etiam post alterutrius mortem.

Q

Actus

ACTVS TERTII SCENAE VI

PERIOCHA I. C.

Hegio Sostratam consolatur & dilemmate consilium suum concludit.

HEGIO.

Senarij iambici.

Bono animo fac sis Sostrata, & istam, quod poe-
tes,

Fac consolere. ego Mitionem, si apud forum est,
Conueniam, atque, ut res gesta est, narrabo ordine.
Si est, ut facturus officium fiet suum,
Faciatur: sin aliter de hac re eius sententia est;
Respondeat mi, ut, quid agam, quàm primum sciam.

ACTVS QVARTI SCENAE I

PERIOCHA.

Haec sunt preparationes sequentium: & assumpta
ad illorum explicationem tantum. Adolescentis ethos
timidum.

CTESIPHO, SYRVS.

Iambici octonarij, & unus quaternarius.

AIn patrem hinc abiisse rus? Sy. iam dudum.
Ct. dic sodes. Sy. apud
Villam est. nunc cum maxime operis aliquid facere
credo. Ct. utinam quidem.
Quod cum salute eiu' fiat, ita se defatigarit uelim,
Ut triduo hoc perpetuo è lecto prorsus nequeat sura-
gere.

Sy. Ita

Sy. Ita fiat, & istoc si quid potis est rectius. Ct. ita;
nam hunc diem

Misere nimis perpetuum, ut cœpi, cupio in lætitia de
gere.

Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia
Prope est: quòd si abesset longius,

Prius nox oppressisset illic, quam huc reuerti posse
iterum.

Nũc, ubi me illic nõ uidebit, iã huc recurret, sat scio:

Rogabit me, ubi fuerim: quem ego hodie toto non uis
di die.

Quid dicam? Sy. nihil ne in mente est? Ct. nunquam
quidquam. Sy. tanto nequior.

Cliens, amicus, hospes nemo est uobis? Ct. sunt: quid
postea?

Sy. Hisce opera ut data sit. Ct. quæ non data sit? non
potest fieri. Sy. potest.

Ct. Interdium: sed si hic pernocto, causæ qd dicã Syre?

Sy. Vah, quam uellem etiam noctu amicis operam mos
esset dari.

Quin tu otiosus es: ego illius sensum pulchre calleo.

Cum feruit maxime, tam placidum, quàm ouem, red
do. Ct. quo modo?

S. Laudarier te audit libèter: facio te apud illũ deũ:

Virtutes narro. Ct. meas? Sy. tuas. homini illico lacru
me cadunt;

Quasi puero, gaudio. hem tibi autem. Ct. quidnam
est? Sy. lupus in fabula.

Q. 2

Ct. Pater

Ct. Pater ne est? Sy. ipsus. Ct. Syre quid agimus? Sy. fuge modo intro: ego uidero.

Ct. Si quid rogabit, nusquam tu me: audistin? S. potius ut desinas?

THESES ETHICAE.

1 Hic est descriptio integri adolescentis, & boni ingenij.

2 Filium non decet neque mentiri, neque patrem fallere.

3 Patrum est de filiorum salute sollicitum & anxiam esse.

ACTVS QVARTI SCENAE II

PERIOCHA I. C.

Festiuè deluditur à seruo callido ac uersuto, senex minus astutus.

DEMEA, CTESIPHO, SYRVS.

Trochaici octonarij.

Nae ego homo sum infelix. primum fratrem nusquam inuenio gentium:

Præterea autem, dum illum quæro, à uilla mercenarium

Vidi: is filium negat esse ruri: nec, quid agam, scio.

C. Syre. S. quid ais? C. men' quærit? S. uerum. C. perij.

S. quin tu animo bono es.

D. Quid hoc, malum, infelicitatis? nequeo satis decernere:

Nisi me credo huic esse natum rei, ferundis miserijs.

Primus

Primus sentio mala nostra: primus rescisco omnia:

Primus porro obnuncio: egre solus, si quid fit, fero.

S. Rideo hunc: primum ait se scire: is solus nescit omnia.

D. Nunc redeo: si forte frater redierit, uiso. C. Syre

Obsecro, uide ne ille huc prorsus se irruat. Sy. etiam taces?

Ego cauebo. C. nunquam hercle hodie ego istuc committam tibi.

Nam me iam in cellam aliquam cum illa concludam: id tutissimum est.

S. Age, tamen ego hunc amouebo. D. sed eccum sceleratum Syrum.

S. Non hercle hic quidem durare quisquam, si sic fit, potest.

Scire equidem uolo, quot mihi sint domini. quæ hæc est miseria? D. quid

Ille gannit? quid uolt? quid ais bone uir? hem, est frater domi?

S. Quid, malum, bone uir mihi narras? equidem perij. D. quid tibi est?

S. Rogitas? Ctesipho me pugnis miserum, & istam psaltriam

Usque occidit. D. hem, quid narras? S. hem, uide ut discidit labrum.

D. Quam ob rem? S. me impulsore hanc emptam esse ait. D. non tu eum rus hinc modo

Produce aiebas? S. factum: uerum post uenit insaniens:

Nil pepercit. non puduisse uerberare hominem senem,
 Quem ego modo puerum tantillum in manibus gesta-
 ui meis?

D. Laudo Ctesipho: patrissas: abi, uirum te iudico.

S. Laudas? ne ille continebit posthac, si sapiet, manus.

D. Fortiter. Sy. perquam, quia miseram mulierem
 me seruolum,

Qui referire non audebam, uicit, hui, perfortiter.

D. Non potuit melius: idem sensit quod ego, te esse
 huic rei caput.

Sed est ne frater intus? S. non est. D. ubi illum quae-
 ram, cogito.

S. Scio ubi sit, uerum hodie nunquam monstrabo. D.
 hem quid ais? S. ita.

D. Diminuetur tibi quidem iam cerebrum. S. at no-
 men nescio

Illius hominis, sed locum noui ubi sit. D. dic ergo lo-
 cum.

S. Nostin' porticum apud macellum hanc deorsum?

D. quid ni nouerim?

S. Præterito hac recta platea sursum: ubi eò ueneris,
 Cliuos deorsum uorsum est, hac te præcipitato. postea
 Est ad hanc manum sacellum: ibi angiportum pro-
 pter est.

D. Quonam? S. illic, ubi etiam caprificu' magna est:
 nostin'? D. noui. S. hac pergito.

D. Id quidem angiportum non est peruium. S. uerum
 hercle. uah,

Censen'

Censeri hominem me esse? erravi, in porticum rursus
redi.

Sane hac multo propius ibis, & minor est erratio.

Scin' Cratini huius ditis aedes? D. scio. S. ubi eas praeterieris,

Ad sinistram hac recta platea; ubi ad Dianae ueneris,
Ito ad dextram: prius, quam ad portam uenias, apud
ipsum lacum

Est pistrilla, & ex aduersum est fabrica, ibi est. De
quid ibi facit?

S. Lectulos in sole iligneis pedibus faciundos dedit,
Vbi potetis uos. D. sane bene. sed cesso ad eum peragere?

S. I sane: ego te exercebo hodie, ut dignus es, silicenum.

Aeschinus odiose cessat: prandium corrumpitur:

Ctesipho autem in amore est totus. ego iam prospicere
am mihi:

Nam iam adibo, atque unum quodque, quod quidem
erit bellissimum,

Carpam, & cyathos sorbillans paulatim hunc produm
cam diem.

THESES ETHICAE.

1. Seruorum animus nihil integrum, nihil sanum in se habet.

2. Optimi quique à pessimis seruis falluntur.

ACTVS QVARTI SCENAE III

Q 4

Periocha

Senum duorum colloquium. Vterque bonus & officij cultor.

MITIO, HEGIO.

Iambici octonarij.

EGo in hac re nihil reperio, quam ob rem lauder tantopere Hegio.

Meum officium facio: quod peccatum à nobis ortum est, corrigo:

Nisi si me in illo credidisti esse hominum numero, qui ita putant

Sibi fieri iniuriam, ultro si quam fecere ipsi expostulantes;

Et ultro accusant: id quia non est à me factum, agi gratias?

H. Ah, minime: nunquam te aliter, atque es, in animum induxi meum.

Sed quaeso, ut una mecum ad matrem uirginis eas Mitio,

Atque istaec eadē, quæ mihi dixti, tute dicas mulieri, Suspicionem hanc propter fratrem eius esse, & illā psaltriam:

M. Si ita æquom censes, aut si ita opus est factum, eamus. H. bene facis:

Nam & illi animum iam relleuabis, quæ dolore, ac miseria

Tabescit, & tu officio fueris functus. sed si aliter putas,

Egomet narrabo quæ mihi dixti. M. imo ego ibo. H.
benefacis.

Omnes, quibus res sunt minu' secunda, magi' sunt ne
scio quo modo

Suspectiosi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter suam impotentiam, se semper credunt ne
glegi.

Quapropter te ipsum purgare ipsis coram, placabilis
ius est.

M. Et recte, & uerum dicis. H. sequere me ergo hæc
intro. M. maxime.

THESES ETHICAE I. VV.

1 Boni uiri est suum officium facere, & si quod est
peccatum, corrigere.

2 Iniuriosi sæpe exostulant, & ultro accusant, ne
ipsi accusentur.

3 Auctorum doloris & cruciatus consolatio, præ
sentissimum est remedium.

ACTVS QVARTI SCENAE IIII

PERIOCHA.

Querela Aeschini & parasceue sequentiũ. Ethos
resipiscens & pœnitens.

AESCHINVS.

Trochaici & Iambici octonarij: Trochaicus unus,
quaternarius abundans syllaba.

Discrucior animi, hoccine de improviso mali
mihi obijci

Q 5 Tatro

Tantum, ut neque quid de me faciam, neque quid
agam, certum fiet?

Membra metu debilia sunt: animus timore obstupuit,
pectore

Consistere nihil consilij quicquam potest. uah quo
modo

Me ex hac turba expediam? tanta nunc suspectio de
me incidit,

Neque ea immerito. Sostrata credit, mihi me emisse
hanc psaltriam:

Anus indicium id fecit mihi.

Nam ut hinc forte ea ad obstetricem missa erat, ubi
eam uidi, illico

Accedo, rogito, Pamphila quid agat, iam partus ad-
siet:

Eo ne obstetricem accersat. illa exclamat, abi, abi, iam
Aeschine

Sati' diu uerba dedisti: satis ad hoc tua nos frustrata
est fides.

Hem, quid istuc obsecro inquam est? ualeas, habeas il-
lam quæ placet.

Sensi illico id illas suspicari: sed me repressi tamen,

Ne quid de fratre garrula illi dicerem, ac fieret palam

Nunc quid faciam? dicam ne fratris esse hanc? quod
minime est opus

Usquam efferri. age, omitto: fieri potis est, uti ne quæ
exeat.

Ipsum id meo uo uti credat: eos conciarrit uerisimilia.

Egomet

Egomet rapui: ipse egomet solui argentum: ad me ab-
ducta est domum.

Hec adeo mea culpa fateor fieri. nō me hanc rem pa-
tri, ut ut

Erat gesta, indicasse: exorasssem ut eam ducerem do-
mum.

Cessatum est usque adhuc: nunc iam porro Aeschine
expergiscere:

Nunc hoc primum est: ad illas ibo, ut purgem me: ac-
cedam ad fores:

Perij, horresco semper, ubi pultare hasce occipio fo-
res miser.

Heus, heus: Aeschinus ego sum, aperite aliquis actua-
tum ostium.

Prodit nescio quis, concedam huc.

THESES ETHICAE I. VV.

1 Mulieribus nihil arcani credendum est, cum sint
futiles & garrulae.

2 Amatores sunt meticulosi, male sibi conscij, attā
men propter vim amoris audaces.

ACTVS QVARTI SCENAE VI

PERIOCHA I. C.

Reducitur ad nouum iurgium etiam inani ambula-
tione irritatus Demea.

MITIO, AESCHINVS

Tyoe

Trochaici octonarij: Iambici senarij & octonarij.

ITa ut dixi Sostrata

Facite: ego Aeschinum conueniam, ut, quo modo
acta haec sint, sciat.

Sed quis ostium hoc pultauit? Ae. pater hercle est:
perij. Mi. Aeschine.

Ae. Quid huic hic negoti est? M. tu ne has pepulisti
fores? tacet.

Cur hunc aliquantisper non ludo? melius est:

Quandoquidem hoc nunquam mihi ipse uoluit crea-
dere.

Nil mihi respondes? Ae. non equidem istas, quod sciam.

M. Ita? nam mirabar quid hic negoti esset tibi.

Erubuit: salua res est. Ae. dic sodes pater,

Tibi uero quid istic est rei? M. nihil mihi quidem.

Amicus quidam me à foro abduxit modo

Huc aduocatum sibi. Ae. quid? M. ego dicam tibi.

Habitant hic quaedam mulieres pauperculae:

Opinor eas non nosse te, & certo scio:

Neque enim diu huc commigrarunt. Ae. quid tum
postea?

M. Virgo est cum matre. Ae. perge. M. haec uirgo or-
ba est patre:

Hic meus amicus illi genere est proximus:

Huic leges cogunt nubere hanc. Ae. perij. M. quid est?

Ae. Nil: recte: perge. M. is uenit, ut secum auehat:

Nam habitat Miletu, Aes. hem, uirginem ut secum
auehat?

M. Sic est. Ae. Miletum usque obsecro? M. ita. Ae.
animo male est.

Quid ipsa? quid aiunt? Mi. quid istas censes? nihil
enim.

Commenta mater est, esse ex alio uiro

Nescio quo puerum natum, neque eum nominat:

Priorem esse illum, non oportere huic dari.

Ae. Eho non ne hæc iusta tibi uidentur postea?

M. Non. Ae. obsecro nõ? an illam hinc abducet pater?

M. Quid ni illam abducatur? Ae. factum à uobis duris
ter,

Immisericorditerq; atque etiam, si est pater

Dicendum magis aperte, inliberaliter.

M. Quam ob rem? Ae. rogas me? quid illi tandem cre
ditis

Fore animi misero, qui illi consuevit prius,

(Qui infelix, haud scio, an illam misere nunc amat)

Cum hanc sibi uidebit præsens præsentem eripi,

Abduci ab oculis? facinus indignum pater.

M. Quæ ratione istuc? quis despondit? quis dedit?

cui, quando nupsit? auctor his rebus quis est?

Cur duxit alienam? Ae. an sedere oportuit

Domi uirginem tam grandem, dum cognatus hic

Illinc ueniret expectantem? hæc mi pater

Te dicere æquom fuit, & id defendere.

M. Ridicule, aduersum ne illum causam dicerem,

Cui ueneram aduocatus? sed quid Aeschine

Nostra? aut quid nobis cum illis? abeamus. quid est?

Quid

Quid lacrimas? Ae. pater obsecro, ausculta. M. Aesc
schine audiui omnia,

Et scio: nam amo te: quo magis, quæ agi, curæ sunt
mibi.

Ae. Ita uelim me promerentem ames, dum uiuas, mi
pater,

Vt me hoc delictum admisisse in me id mihi uehemen
ter dolet,

Et me tui pudet. M. credo hercle: nam ingenium noui
tuum

Liberale: sed uereor ne indiligens nimium sies.

In qua ciuitate tandem te arbitrare uiuere?

Virginem uitiasti, quam te ius non fuerat tangere.

Iam id peccatum primum magnum, magnum, at hu
manum tamen.

Fecere alij sæpe, item boni. at postquam euenit, cedo,

Nunquid circumspexisti? aut nunquid tute prospexisti
tibi,

Quid fieret? quæ fieret? si te ipsum mihi puduit dicere

Qua resciscerem? hæc dum dubitas, menses abierunt
decem.

Prodidisti & te, & illam miseram, & gnatum, quod
quidem in te fuit.

Quid? credebas, dormienti hæc tibi cōfecturos deos?

Et sine tua opera illam in cubiculum iri deductum
domum?

Nolim ceterarum rerum te socordem eodem modo.

Bono animo es, duces uxorem hanc. Ae. hem. M. bono
animo

animo es, inquam. Ae. pater

Obsecro num ludis tu nunc me? Mi. ego te? quamobrem? Ae. nescio.

Nisi quia tam misere hoc esse cupio uerum, eo uereor magis.

Mi. Abi domum, ac deos comprecare, ut uxorem accersas: abi.

Ae. Quid? iam ne uxorem? Mi. iam. Ae. iam? Mi. iam quantum pote. Ae. di me pater

Omnes oderint, ni magi te, quã oculos nũc amo meos.

Mi. Quid? quã illam? Ae. æque. Mi. perbenigne. Ae. quid? ile ubi est Milesius?

Mi. Abijt, perijt, nauem ascendit? sed cur cessas? Ae. abi pater:

Tu potius deos comprecare: nam tibi eos certe scio, Quo uir melior multo es quã ego sum, obtemperaturos magis.

Mi. Ego eo intro, ut, quæ opu' sunt, parentur: fac tu, ut dixi, si sapis.

Ae. Quid hoc negoti? hoc est patrem esse, aut hoc est filium esse?

Si frater, aut sodalis esset, qui magi morem gereret?

Hic non amandus? hiccine non gestandus in sinu est? hem,

Itaque adeo magnam mi iniecit sua commoditate curam,

Ne forte imprudens faciam, quod nolit: sciens cauebo

Sed cesso ire intro, ne mora meis nuptijs egomet sim?

Thefes

- 1 Conscij sibi male, tacent: & hinc nata est regula de eiusmodi coniectura, Qui tacet consentire uideatur. Ratio fere eius est ex mala conscientia parum sibi constante.
- 2 Ex castigatis & erubescantibus spes aliqua concipitur, sicut & antea dixit, Erubuit, salua res est.
- 3 In nuptijs requiruntur sponsalia per mutuum datoris & auctoris consensum.
- 4 Virgo nubilis non diu sponsum expectet.
- 5 Deus laborantes fortunat, eorumq; consilia conatusq; secundat.
- 6 In nuptijs futuris Deus comprecandus est.

ACTVS QVARTI SCENAE VI

PERIOCHA.

Reducitur ad nouum iurgium etiam inani ambulatione irritatus Demea.

DEMEA.

Iambici senarij.

DEfessus sum ambulando. ut Syre te cum tua
 Monstratione magnus perdat Iupiter.
 Perreptaui usque omne oppidum ad portam, & lacum,

Quò non? neque fabrica ulla erat, neque fratrem homo
 Vidisse aiebat quisquam. nunc uero domi
 Certum obsidere est usque, donec redierit.

Theses

sententia

Iudico, Syrum fieri æquom liberum. Mi. istunc libe-
rum?

Quodnam ob factum? D. multa. S. o noster Demea,
æpol uir bonu es:

Ego istos uobis usque à pueris curavi ambos sedulo,
Docui, monui, bene præcepi semper quæ potui omnia.

D. Res apparet, & quidem hæc porro, obsonare, cum
fide

Scortum adducere, apparare de die conuiuium:

Non mediocris hominis hæc sunt officia. S. o lepidum
caput.

D. Postremo hodie in psaltria ista emunda hic adiu-
tor fuit,

Hic curauit: prodesse æquom est: alij meliores erunt:

Denique hic uolt fieri. M. uin' tu hoc fieri? Ae. cupio.

M. si quidem

Tu uis, Syre eho accede huc ad me, liber esto. S. bene
facis:

Omnibu' gratiam habeo, & seorsum tibi præterea
Demea.

D. Gaudeo. Ae. & ego. S. credo: utinam hoc perpetuo
um fiat gaudium, ut

Phrygiam uxorem meam una mecum uideam liberam.

D. optumam

Mulierem quidem. S. & quidem nepoti tuo huius filio

Hodie primam mammam dedit hæc. D. hercle uero
serio,

S

Siquis

Siquidem prima dedit, haud dubium quin emitti
quom fiet.

M. Ob eam rem? D. ob eam: postremo à me argentum,
quanti est, sumito.

S. Dij tibi Demea omnes semper omnia optata adfe-
rant.

M. Syre, processisti hodie pulchre. D. siquidem porro
Mitio

Tu tuum officium facies, atque huic aliquid paulum
præ manu

Dederis, unde utatur. reddet tibi cito. M. istoc uilius.

Ae. Frugi homo est. S. reddam hercle. da modo. Ae.
age pater. M. post consulam.

D. Faciet. S. o uir optime. Ae. o pater mi festiuissime

M. Quid istuc? quæ res tam repente mores mutauit
tuos?

Quod proluuium? quæ istæc subita est largitas? D.
dicam tibi.

Vt id ostenderem, quòd te isti facilem, & festiuum
putant.

Id non fieri ex uera uita. neque adeo ex equo & bo-
no,

Sed ex assentando, indulgendo, & largiendo Mitio.

Nunc adeo si ob eam rem uobis mea uita inuisa est
Aeschine,

Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino obse-
quor:

Missæ facio, effundite, emite, facite quod uobis lubet.
Sed

Sed si id uoltis potius, quæ uos propter adolescentiã
Minu' uidetis, magis impense cupitis, consulitis parũ,
Hæc reprehendere, & corrigere me; obsecundare in
loco:

Ecce me, qui id faciam uobis. Ae. tibi pater permittimus:

Plus scis, quid facto opus est. sed de fratre quid fiet?
D. sino

Habeat. finem in istac faciat. M. istuc recte. Plaudite.

THESES ETHICAE.

- 1 Dignus est seruus mercede sua, id est libertate, quam probe meritus est.
- 2 Seruorum opera est uaria: itaq; non semper laudabilis.
- 3 Recte faciunt mariti liberi, ut suæ uxores quoq; sint tales.
- 4 Nutricia debentur obstetricibus & alumnis.
- 5 Subita morum mutatio est suspecta.
- 6 Studia adolescentum non semper sunt optima, ut qui sibi parum consulere possunt.

FINIS ADELPHORVM.

Hecyram in suum, id est, in ultimum locum
reiecimus.